„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
за по године . . . . . 7 ф. — н.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
за годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваког врсте сваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Појединих бројева стају 10 новч.

БРОЈ 151. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 1. ОКТОБРА 1893. ГОДИНА XXVIII.

Цел јавности, новинарства је без сумње, да шири просвету, знање, морал, здраве политичне и друштвене назоре и благе нарави, и да оштрим и здравим разловима сузбију све што се овоме противи. Зато мора и оно само да се чува свега, чиме би се огрешило о своју цел, те према томе и не сме да пише, начином (стилом) који не одговара образованости и благим наравима. И најгора ствар даје се најоштријим изразима осудити, па ипак да се не повреди достојанство листа, јер оштрина не лежи у горопадним, простачким и сокачким изразима и погрдама и личним протеривањима, већ у једрини разлога. Истина, да има прилика, кад се морају збацити рукавице; али тежина жестоких израза тим је већа, што се ређе употребљавају. Иначе се читаоци на њих науче, те оне губе своју оштрину и сам лист шири лична протеривања, сокачке и простачке изразе, те не испуњава цељ облагорођивања. Данас, када се у нас Срба новинарство јако изопачило, те и саму публику заразило, највећа а и најтежа је задаћа — опет поправити добар укус у наших читалаца. То је себи сада у задаћу ставила и „Застава“.

Можемо јавити нашим једномишљеницима, да смо учинили све потребне кораке, да „Заставу“ подигнемо на ону висину, на којој је била у својим најбољим годинама и да смо, држимо, у томе већ сретно успели. Наши су прваци обрекли нам сталну сарадњу и до сада су своју реч сјајно одржали, те смемо то за извесно и у будућности очекивати. Неочекиваним одушевљењем одазвала се нашем позиву српска узданица, омладина, и најлепши њени радови ките данашњу „Заставу“. За научну и уметну критику такође смо нашли сараднике, као што смо то и до сада показали у више прилика. Велику пажњу обраћамо подлиску. Набавили смо најбоље производе руске књижевности и таким преводима као и преводима одабраних других народности красићемо наш подлистак. Но постарали смо се и за оригиналне подлиске и добили смо уверење од наших познатијих млађих приповедача и подлистичара, да ће нам оригиналним подлисцима вредност листа подићи и у идућој четврти почећемо већ и те оригинале доносити. Постарали смо се за сталне сараденике у Београду, Бечу, Будимпешти и Прагу, а ради заједничког поступка свију немађарских народности, набавили смо нарочите извештаче у Пожуну, Турч. Ст. Мартину и Сибињу. Па како је то све са огромним трошком скопчано и пошто ових дана истиче трећа, а настаје четврта четврт претплате, то се обраћамо на све наше једномишљенике, да се заузму за скупљање претплате на странчин орган „Заставу“. Радикална странка је на свом збору једино „Заставу“ прогласила својим органом, за то је и дужност сваког једномишљеника, да је потпомогне, ојача и увелича, и да се стара, да начела наше странке што дубље у народ продру, а то ће се најбоље тиме постићи, што ће се сам орган наш у народу ширити. Очекујемо, да ће заузимање тако живо бити, а број претплатника тако се увеличати, да би „Застава“ што богатија садржаја имати могла и тако што боље своју цељ као страначко гласило могла испуњавати. Цена је „Застави“ обележена на челу листа.

АНЕКСИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ.

Давнашња жеља бечке камариле примиче се своме крају и скоро ће се и испунити. Окупација ће престати и анексија Босне и Херцеговине је на прагу. Жеља та бечких кругова стара је и престара. Гонио се је некадашњи патријарх Прокопије на тај корак, па кад не хтедне жељама бечких кругова по вољи учинити — отишао је у пензију. И пошаше нам љутог Германа. Мислило се, да ће он, као члан бечке камариле, а као одлучан, безобзиран човек, хтети и моћи спровести планове бечке. Но скрхао је народни отпор и љутог Германа и планови бечки изјаловише се. Сада се је поново покренуо Беч. Терен је спремљен. Архимандрит Магарашевић за то је и послан у Босну, да приправи терена за бечке планове. За такве планове оправљен је и садашњи владика тузлански Мандић. Јабука је дакле саврела и ваља је отрести. Садашњи папријарх српски, вољни слуга противника српских, Георгије Бранковић изабран је и подржава се за то, да те планове бечке камариле и у дело приведе. Стеклиш бан гроф Куен-Хедервари и потомак Милоша Обреновића, барон Федор Николић за то су се у Даљу и састали са поверљивом особом министра Калаја са г. Ђуром пл. Ђурковићем, да појединости тога плана удесе и план што пре у дело приведу. Политичкој анексији Босне и Херцеговине ваља најпре да претходи духовно оцепљење Босне и Херцеговине од цариградске патријаршије и духовно присаједињење патријаршији карловачкој. Духовној анексији има онда да следи и политичка анексија. Тако је доконано у савету громовника.

У Даљу су потанкости тога плана утаначене и сада се очекују дела. Митрополит Мандић послат је у Тузлу под тим условом, да за ту замисао ради, да терен за духовну анексију приправи. Он је дакле готов. Али се тој духовној анексији противи садашњи дабро-босански (сарајевски) митрополит Ђорђе Николајевић и с њиме они још велику муку муче. А и мостарски митрополит Серафим Перовић не да им мирно спавати, јер и он се тој духовној анексији противи. Но ствар јо и у томе рашчишћена. Ако се њи двојица не буду могла придобити за тај план, ићи ће у пензију, а на њихова места доћи ће архимандрит Магарашевић и протосинђел Гаврило Змејановић. Духовно оцепљење Босне и Херцеговине од цариградске патријаршије тада би се спровело и провинције те подвргле митрополији карловачкој. А тада би и политичка анексија Босне и Херцеговине била само питање кратког времена.

И после сеобе Срба под Чарнојевићем у ове крајеве, пећска је патријаршија постојала, и Босна и Херцеговина потпадале су духовно под пећског патријарха. Карловачка митрополија дакле као млађа и у страној држави — не може правно за себе тражити наследство пећске патријаршије. Ако се хоће цепање од Цариграда, онда нека се успостави стара пећска патријаршија.

Давно је у овим крајевима пало у очи, да је садашњи патријарх Георгије Бранковић избацио — долгоденствија четвероопрестоним паријарсима, па и ако је то у свештеничким круговима незадовољство и сумњу потакло, није се прави смер тој новини могао предвидети. Сада је и та загонетка Георгија Бранковића јасна и разговетна. Избацивало се, дотеривало се, уводиле се новине, јер се хтео приправити терен за оцепљење митрополије Босанско-Херцеговачке од цариградског патријархата и присаједињење митрополији карловачкој.

Планови ови веома су добро познати садашњој „опорби“ хрватској, па и Јози Штросмајеру у Ђакову. Путовање бана Хедерварија у Ђаково — ту нову Каносу — тај смер имаде. Штросмајер се поклонио Анти Старчевићу, бан Хедервари Јози из Ђакова — за љубав српске Босне и Херцеговине.

Јесте, Ваша Светости српски патријарше Георгије Бранковићу, Ви сте за много што шта способни и вољни, па и за ову работу, која не служи интересима Српства. Али геније Српства, који је Србину кроз толика столећа помагао и световао, спречиће и те гадне и противсрпске планове. Вас требају и бране Вас, али ако мислите Ви и Ваши бечки патрони, да је Српство трула тиква без корена — љуто ћете се преварити, јер Српство је будно — а Србин је јунак и кад ћути и трпи.

АТЕНТАТ НА НАРОДНО БЛАГО.

Има у људском друштву готована и левилебова, који воле лежати на меку душеку и чекати, да им печене шеве улете у уста. Није право да једни само раде, а други само да уживају. Но ту неправду нису они, што уживају сами створили. Кад им околина хоће ту радост да чини, нису они сами том криви, да је то тако и да се из те неправде ствара друштвено зло.

Но има у људском друштву један слој божјих створова, који другим начином до-

ПОДЛИСТАК.

МИЛАН ЦЕРОВСКИ.*)

Бејаше то месеца октобра 188*. На пољу лева киша као — што но кажу — из кабла: „Лежим на дивану у мојој самотној собици, пушим по два новчића цигару и проматрам колуте дима, што се тамо амо мотају и невидно се губе. Киша пљушти све јаче, крупне капље ударају о трошне прозоре старе школске зграде и кроз пукотине продиру у собу, те се у млазевима сливају низ не давно окречени зид. О, како је у таким данима досадан живот човеку на селу, особито ако је тај човек учитељ, а уз то са својим положајем незадовољан.

Стари часовник, који сам инвентарично наследио од мога прешасника, споро и промукло искуца четврти по подне.

— И теби је, чини ми се, стара дртино, на овоме свету досадило. Хтео сам, да те поставим у заслужено стање мира, али ето — господа су сувише штедљива, па мораш служити, докгод сам себи смртни час не откуцаш. Пожури се, драги пријатељу, пожури; ох, ја бих тако волео, да те се опростим, јер не волим старина. Без увреде, па бар да хоћеш што год да ми причаш, мора много што шта да си доживео. Причањем прекратићеш време и себи и мени; зар не видиш, да нам је обојици дуго време.

Часовник куцаше и даље лаганим темпом своје старо тик-так.

Киша као да није мислила престати. Како нисам имао паметнијега посла, ређао сам у памети догађаје, које сам проживео у две године учитељевања. Дочекали ме красно, погостили ме господски. Али до скора смо се разишли: они несу разумевали мене, а ја њих, па излегла се препирка, па тужба, па истрага, која се свршила тиме, да сам ја извукао увек тањи крај. После истраге неко време тишина; избегавам их. Попа и начелник не могу бити без преферанса, а како немају трећега, они около мене: Та немој учо, бићемо сада људи, заборавићемо, што је било. А како и сам, особито зими, скапавам од досаде, попустим и партија је удешена. Неко време добро иде, док се не посвађамо. Тада се грдимо не баш најбиранијим изразима. Она два угурзуса запамте, што сам им рекао, па промене ради сачине тужбу, у којој кажу: „Наш учитељ пијанчи целе ноћи; у пићу је врло неумерен и прост, попу је назвао незналицом, начелника шмокљаном и т. д. што све шкоди његовоме васпитноме деловању.“ Таква глупост и непромишљеност напрте ми на леђа дисциплинарну истрагу, која се по прилици овако води:

Истражни члан: „Је ли истина. да ви сувише пијете?“

Ја: „Ја у опште врло мало пијем.“

Истр.: „Али господа тужиоци то аподиктично тврде.“

Ја: „Они безобразно лажу.“

Истр.: „Не пристоји се таке изразе употребљавати једном учитељу.“

Ја: „Не пристоји се ни права човека обећивати.“

Истр.: „Такав начин одбране је неуместан, тиме не побијате наведених чињеница.“

Ја: „Па то и несу никакве чињенице, јер ја се још тако никада нисам опио.“

Истр.: „Доста о томе, видећемо код суочења. Даље, ви сте назвали начелника, г. Заврзала, шмокљаном, у чему он назире увреду. Што се тиче личне увреде, то не спада на дисциплинарну истрагу, него ви сте понизили част, коју он носи.“

Ја: „Био сам изазван. У осталом моје се речи односиле не на начелника, него на личност г. Заврзала.“

Истр.: „Е, молим вас, а зар он није носилац начелничке части.“

Ето, ја никако нисам имао право. Зове моје противнике.

Истр.: „Остајете ли, господо, код своје тужбе?“

Они: „У целости.“

Истр.: „Можете ли г. учитељу у лице казати све ово, чим га оптужисте.“

Они (а ни поцрвенили нису): „Наши наводи су истинити, као што сунце на небу сја.“

Истр.: „Шта ви кажете на то?“

Ја: „Господа су недостојни људи.“

Истр.: „Ја забрањујем икога вређати. Хвала господо, истрага је свршена.“

После тога долази одлука, једна с опоменом, друга с укором, а трећа глобом. Додајте томе оне ситнице, које данимице приређују онима, који шире просвету, и ето вам живота једног занемареног сеоског учитеља.

Из таквих расматрања тргну ме куцање на вратима, која се полагано отворише, а у соби ми се указа страна личност.

„Опростите, јесте ли ви Кузман Васиљевић?“

„Да, ја сам. Чиме могу да послужим.“

„Ја сам Милан Церовски, новоименовани учитељ крештеловачки. За цело вам је познато, да сам за Крештеловац именован.“

„Не, није ми познато.“

„Чудим се, а у истој је опћини.“

„Е, тако је. Много не залазим међу господу, а, да вам истину кажем, те учитељске ствари постале су ми тако тугаљиве, да сам већ изгубио воље, да о њима рачуна водим.“

Мој гост ме неповерљиво погледа и не рече ништа.

„То нека вас не буни“, узмем га тешити. „Док се мало боље упознамо и један према другоме постанемо поверљиви, можда ћете ме и разумети. А сада допустите, да вршим своју домаћинску дужност. Ви сте покисли, изволте скинути горњи капут, а доста је хладно, даћу наложити пећ. Код мене ћете и преноћити“.

„О, благодарим! ја морам што пре на моје старо место“.

„Чему журите? Крештеловац неће пропасти, ако дођете неколико сахата и касније“.

„Не, ја идем. Дошао сам само да вас видим и да се с вама упознам, као суседом. Сада збогом!“

„То не! Мислите ли, да склопимо пријатељство, учините ми љубав и останите“.

На послетку се покорио. Подворнику наложих, да угреје пећ и да из гостионице донесе вечеру.

У пећи је почела пуцкарати ватра, а да се мој гост што боље угреје, донесох вина, — имао сам изврсна, ни калуђер му не би замерио.

С почетка бејаше Милан Церовски мучаљив и говораше доста расејано; али топла пећ и

*) Мило нам је, што овим изворним подлиском можемо опет да уврстимо у наше сталне сараднике једног од наших познатијих младих подлистичара, који је неко време са свим био уљутао. Као и пре, тако ће и од сад стално наш лист красити његови радови. Уредн.

лази до уживања туђе муке; који нити оре, нити сеје, — само му роди. Једни од њих долазе до туђе муке — кад год и из преке потребе — у потаји, а други долазе отворено. Чекају на друму и отимају. И то је оно велико зло.

Земаљски закон казни и једне и друге, према том, колики је злочин.

За све случајеве присвајања и отимања постарао се закон. Само за један није. Кад ко присвоји туђе умно благо, том нема суда. За њега не постоје параграфи, као да присвајање умног блага није крађа и као да духовна крађа није један од најтежих злочина. Управо за таквог крадљивца постоји само једна врста судова, а то је — јавност. И кад се такав крадљивац нађе подебела образа, па постане неспособан да осети осуду јавности, ту онда не помаже износити га пред јавно мишљење, јер га оно не може поправити. Ту онда само може бити лек — мотика.

Има таква једна слика и прилика, једно новинарско недоношче у граду Митровици. Име му је „Хрватски Браник.“ Износимо га овде на видик нашег света ради, да га добро упозна и да га се онда чува као куге.

Пророк из Вујаковаца и његове верне скутоноше поставиле су то недоношче на мртву стражу, да чува у Срему „православни хрватски народ“, да се не — посрби. Што су патрони у Загребу замислили, то је покорни слуга у Митровици урадио и још своје патроне у препредености и мајсторији надмашио. Он улази убојитим оружјем у туђу кућу, у туђ забран, и на очиглед свију и свакога „својата“ себи, што није његово. Не тражи ноћи ни потаје, него у сред бела дана отима туђе благо, баш као онај на друму.

„Надри-Срби и Срби, који не имаду ни једнога великога књижевника, којим би се пред наображеним светом подичити могли, својатају себи безобразним начином све велике хрватске књижевнике, учењаке и песнике. Већ је Вук Караџић... у незнању својем(!) хрватске народне песме и причепрогласио српскима...“ Ето, тако пише он, „Хрватски Браник.“ И још даље продужује тако и Србима подмеће, да се нико не сети, како Хрвати „својатају“ неке велике Србе књижевнике. Таку огромну неистину исповеда он целом свету на видику. Па за њега нема данас параграфа, да срежу нокте том продрљивом себичњаку!

Но да би та слика и прилика имала јачега одсјаја, пожурила се господа око „Обзора“, тај скоруп друштва хрватског, да пресаде сву неотрешену роткву у свој врт, у „Обзор“, и то без икакве примедбе. Разуме се, слажу се господа од речи до речи са оним, што пише њихов млађи „опорбени“ брат „Хрватски Браник“. Па кад тој господи није зазорно, да се ухвате с њиме под руку и ступе у чету оних, што на друму дочекују, ми не можемо ништа имати против тога.

Српски народ нема ни једнога великог књижевника, којим би се пред „наображеним“ светом подичити могао, — веле они. А зар не знају јадници, јади их не знали, за једнога Рајића, Доситија, Мушицкога, Видаковића, Симу Сарајлију, Стерију, Његуша, Бранка, Даничића, Јакшића, Змаја и за још пуно светлих и светлијих звезда на небу српске књижевности? Зар не виде смушењаци, бог их умудрио, да хрватске народне песме по њиховој најновијој науци не би могле нити би смеле уздизати српскога Милоша и Марка, Страхињу, Југовића Срђу, Хајдук-Вељка, Синђелића и остале по избор српске јунаке? Или су зар и ови сви редом били згољни Хрвати? Добро би било да нам то све једном на чисто и јасно кажу. Па онда: Вук Караџић је у незнању (?) хрватске народне песме и приче прогласио српскима. Вук и незнање! Каква дрскост? Зар њима ни то не вреди ништа, што о Вукову послу и српским народним умотворинама говоре и потврђују чувени учењак, Словенац Копитар и славни књижевник, Немац Грим? Зар су књижевни прваци немачки Гете, Грим Талфи, Франкл и Капер били њихове багре, заслепљене шовинисте, кад су преводили Вукове српске народне песме на немачки језик, те су не знам ваљда из каквих рачуна преводили српске песме, а не хрватске? Зар су се толики учени Французи, Руси, Чеси, Румуни и Мађари и сви остали могли преварити, кад су преводили српске народне песме на свој језик, а само видовита „браћа“ Хрвати могли су тако дубоко заронити у повесничку истину, па нешто са свим противно пронаћи и просвећену Јевропу са свим о другом нечем уверавати? Зар збиља Хрвати имају право, да се Србин нема с киме, нема чиме подичити пред осталим, образованим светом? Зар не видеше, бог их видео, ту недавно ону искупљену Србадију при српској прослави Гундулићевој у Дубровнику и ону при ободској прослави на Цетињу? Видеше и виде све, знадоше и знају све, али им туђа слава не да мирно да спавају. Злобно им око оку не мисли добра, узаврели мозак тражи туђег перја, да окити своју главу, а покварено им срце просипа жуч на све, што није њихово, те истрчаше на друм, да „својатају“ књижевно благо народа нашег... Јест, то они не учинише ни из каквог основног разлога, него из политичког неваљалства.

Мора се признати, да они вредно терају тај свој занат: хајку на Српство. Српски им народ те „братске“ услуге не може и не ће никад заборавити. Зна он, с ким то има посла. Познаје те јунаке, који се људи не стиде, а од јавности не презају, јер је с њима — бог и Хрвати.

За такве животињице, које се толико копрцају, док се не упију у туђе тело, па сисају животни сок из њега, има само један лек. Друкчије их се не можеш отрести, него нокат, — па причврљити.

Ц

Нови Сад, 30. септембра.

Никола Ђ. Вукићевић и четрдесетогодишњица. Добили смо из Сомбора од приређивачког одбора позив за прославу четрдесетогодишњице педагошког рада Н. Ђ. Вукићевића, управитеља српске препарандије у Сомбору и привременог главног школског референта. Одмах извињујемо, да нисмо у стању, да штампамо тога позива у „Застави“ и да суделујемо у тој прослави. Поштујемо свачији многогодишњи рад; нарочито поштујемо многогодишњи просветни рад, кад је тај рад допринео ма неколико зрна песка за зидање велике народне зграде, која се зове народна просвета. Готови смо, да признамо и најмање заслуге свакога човека, које је стекао на раду око добра народног, ма тај човек имао поред својих добрих страна и лоших у животу. Али то само онда, кад тај тако заслужни муж не прецењује себе и кад под своје старе дане увиђа, да треба да уступи чвршћим рукама понесену заставу просвете, кад тај муж може да прочита из лица околине своје, да је престарио, да се преживео, па да ступи у заслужени мир, те тако да увиди и призна, да је српски народ имао и пре њега, а да мора имати и после њега врсних радника на просвети. Ми данас у овој прилици ни смо у стању то да видимо. Ми не можемо да видимо никаква знака, да ће Н. Ђ. Вукићевић после завршене четрдесетогодишњице у својим старим данима напустити она разноврсна народна звања, која данас уживa, из својих старачких, малаксалих руку и да ће ступити у мир. И кад би поред свега тога прославили четрдесетогодишњицу тога човека, ми би можда и нехотице признали сав његов рад у целини за прошлих четрдесет година, а што је још горе, подстакли би га и охрабрили да настави досадашњи рад у будуће, можда опет на четрдесет година у напред, те да народној школи, том најважнијем чиниоцу данас за напредак народни, кочи точак својим натражњачким, једностраним и застарелим појмовима педагошким.

Поглед по свету.

— **Угарски сабор** Председник Банфи отворивши седницу од 27. септ, подноси сабору неколико молби мање вредности; за тим се прелази на дневни ред. Игњат Хелфи примећује, да ће потоњи говор министра унутарњих дела дати повода Румунима, да траже и оно, што се не може испунити. У погледу румунских агитација (?!), криви заступника угарског у Румунији, што не предузима никаквих мера против Румуна, јер је Румунија легло агитација, са којима стоји и влада румунска у пријатељском сношају. Народносно питање може бити само онда радикално решено, ако буду и они „горе“ признали мађарску државну идеју и кад тамо буду признавали Угарску као државу, а не само као покрајину. Ограђује се против речи, које је влада метнула краљу у говору му борошинском гледе крајње левице Говорник сматра то као увреду, која је нанесена парламентарној странци, способној за владу. Краљев одговор у Кисеку просто је кортешовање за владу. За тим се осврће на одговор краљев чивутској депутацији у Кисеку и држи, да је крајње време, да се и на бечком двору признају Чивути као конфесија. Завршујући говор свој, вели, да су одговори краљеви атентат владин против устава; усваја предлог Бартин. — Андрија Бетлен, министар нар. привреде, одговорио је Јулију Хорвату на говор му од суботе, на што је овај исправио неке своје изразе. — Александар Хегедиш узима у претрес предлог Николе Барте, коме је смер, да се изрази неодобравање влади због појава у потоњим краљевим одговорима. Не слаже се са Бартом, јер држи прво, да се поједине друштвене појаве у животу народности, као приређивање забава у народном духу, оснивање штедионица, не могу никако доводити у свезу са народносном политиком владином. У погледу дакорумунских покрета вели, да они нису опасни по сигурност и јединство Угарске. Распра о народности или народу може бити само лингвинистичко питање, а нико не може влади после њених изјава пребацити, да је она обележила Мађаре као народност, а не као народ. Не усваја предлог Бартин признавши, да исти и по облику и по садржини одговора парламентарним захтевима, што на против није случај код грофа Апоњија. Апоњи је поднео круни целокупан политички свој програм у виду адресе, да круна није добро информисана о ситуацији а то се тек није дало видети из краљевих одговора. У погледу тужбе на лабаво поступање према народностима вели, да је и сама опозиција сагласна у том, да није понашање свију народности једнако, а опозициона штампа осудила је догађаје у Торди и Вел. Вараду. Апоњи најпосле ничим није доказао, да се у Угарској чине сметње приликом исказивања пијетета према народној прошлости. Изгледа му, да је Апоњи целом својом адресом хтео само да подгрева давно већ познате захтеве своје, но за то није било потребно оптуживати владу ни круни ни народу. Осврнув се још на држање опозиције у погледу устава, цркве не политике и административне реформе, завршује говор свој, усвајајући предлог одборски. — Ото Херман хоће по ново да се упусти у расправу о народносном питању. Говор министра унутарњих дела садржи у себи у истини формалан програм о народносном питању, али и одговор краљев у Кисеку изненадио је у истини и најверније присташе владине у земљи. Његово је мишљење, да се морају осудити они, који краља намерно рђаво обавештавају о стању ствари Говорник држи, да ће се народносно питање решити само безусловним домољубљем. Сваки држављанин може уживати уставну сло-

---

ватрене капљице учинише, те је постао све расположенији.

Најпре пропитиваше о месту, камо полази.

„Био сам тамо једанпут“, рекох му. „Људи ми се свиђају, школа је нова, с лепим станом; ако сте ожењени, биће вам жена задовољна.“

„Не, несам ожењен... Какав се иначе тамо може проводити живот?“

„Рекох вам, људи су добри и воле учитеља. С те стране могли би бити задовољни, али....

„Али?“ упита ме брзо.

„Попа, који је местни школски надзорник, није таки. С њега је многи учитељ настрадао“.

„То још није да ће настрадати сваки“.

„Та, ако се будете дали узјахати као магаре и све му по ћуди радили, биће вам добро и предобро“.

„Вршићу само своје дужности, па шта ми може?“

„Не мислите тако, Милане Церовски. Попови, ако и не могу више да нас понизе до кочијаша или узвисе до звонара, настоје често, да нам многу и многу непријатност прибаве.“ (Ово непријатељство између свештеника и учитеља није ништа ново. Но ми се надамо, да ће та два претставника просвете, који су као такви често једини у месту, увидети, да то не води добру, а имамо већ и примера, који нас у тој нади још више утврђују. Прим. Ур.)

Милану се смрче, па онда проговори: „Ви имате право. Ја сам вршио своје дужности, па ипак сам с попа настрадо. Али, дода живахно, том незгодом стекао сам искуства, бићу одселе много опрезнији. У осталом, ма шта ме у животу чекало, ја ћу увек радити, да одбијам од школе људе, којима школа само за то не ваља, што у њој не могу по вољи да господују.

Наточих чаше, искаписмо, а Милан настави:

„Јест пријатељу! Ми се морамо борити, да извојујемо потпуну независност у нашем раду и да се отресемо туторства, које нас понизује и меће нас у ред малоумних и слабоумних.“

Ја се насмехнух и рекох:

„Рекнете ли то исто и вашем попи, већ сте стели непријатеља, који ће настојати, или да вас потпуно подјарми, или да вас се за навек отресе.“

„Отрести ме се може“, настави Церовски узвишеним гласом, „али те моћи нема, која би ме одвратила са стазе, којом сам пошао. Поповима су узели школе из руку, али опет су им дали туторство над учитељима, док су готово свуда именовани месним надзорницима. То ти је оно исто, само у другоме облику. А због тога, што попови не могу да појме“, настави жестоко, „да школа — по њихову уверењу ћерка цркве, — може бити од матере одељена, хоће да над нама покажу своју моћ. Заступајући такова начела, дошао сам у опреку с попом у Грабовцима, а последице ето, што сам премештен у Крештеловац“.

„Са зла на горе“, приметих.

„Главу дићу, али од уверења ни за длаку не отступам“.

II.

Моје се слутње обистинише.

Школски надзорник у Крештеловцу не бираше средстава. Он не само да је водио с Церовским тужбе начелне, у погледу његова учитељска деловања, него је потезао и приватне чињенице, које већином бејаху неистините или претеране. Код званичника, који је већ једном забележен у црну књигу, много се не пита за истинитост тужбе, него ево ти одмах казни једне за другом!

„Та то је већ премногo“, дође ми се једном потужити. „Идем да се жалим на такво поступање.“

„Коме?“

„Па нашој највишој власти“.

Слегох раменима.

„И тебе су оптужили“.

„Знам“.

„На кога сумњаш?“

„Па старе птице злослутнице.“

„Чујем, да је тужба горопадна.“

„Узвитлаше се брда.“

„Ајде да идемо заједно горе, да те бургијаше видимо, како изгледају.“

„Не, ја не идем.“

„Па шта ћеш да радиш?“

„Поднећу оставку“.

„Оставку?“ зачуди се пријатељ, па одмах додаде:

„То не смеш да учиниш; ни дрвље ни камење не треба да смета ономе, који греде правим путем.“

„Што рекох, не поричем.“

„Када се то обистини, оним часом престаје наше пријатељство.“

III.

Док се Милан Церовски још натезаше са својим надзорником, ја бејах решен свога звања. Баш се спремах на пут, кад ево ти њега.

„Малодушниче! повиче још с врата, говорио си дакле истину.“

„Не ћу да будем магаре, на које сваки може да по вољи узјаше,“ одговорих једовито.

„Угледај се на Христа, највећег учитеља народног. Ако је сила сатрла њега, није могла његова начела, које је преобразило човечије друштво.“

„У мене нема толико смелости, да себе сравњујем са сином небеским. Ја сам човек, живот сувише ценим, а да би га тако чемерно до века проводио. Када не ће зло од мене, бежим ја од њега.“

„Видим, да те је минуо занос. Одричем се твога пријатељства. Збогом, кукавицо!“

„Стани, човече, да се као пријатељи у љубави растанемо,“ викнух му.

Њега је међу тим нестало...

IV.

Ја сам се био одао другоме занимању, где ако ми и несу падали печене шеве у уста, али није било оних ситница, које даномице огорчавају живот једном учитељу, и које на први мах изгледају као ситнице, али када се сакупе ево ти једне замашне крупнице.

Како сам био много заузет пословима, то сам на минуле дане ретко мислио и успомена је једна за другом тамнила у свести. И на Милана Церовскога био би по све заборавио, да се једнога дана није изненада у моме стану створио.

„О, здраво стари друже,“ обрадовах му се, „одакле ти тако изненада?“

„Ето на проласку у моје ново место свратио сам, да те видим и да се с тобом опростим.“

„Та, несмо се ни посвађали. Дакле, опет те преместише?“

„Хвала Богу опет. Већ сам то навикао. Ја ти се селим сваке јесени као птица селица, само што се она нада, да ће опет синути пролеће и она се вратити у мио крај, а ја више не очекујем пролећа у моме животу.“

Те је речи изрекао тужним, готово плачним гласом.

боду у земљи, али онај елеменат, који већ хиљаду година одржава државу, не може се ни с ким упуштати ни у какву трансакцију. Изјављује даље, да је он отворен шовиниста, а особито онда, кад треба пропагисати какву мађарску ствар. Кад се тиче оног народа, који је до сад одржао хиљадугодишњом борбом (??) ову земљу и стекао у њој право битисања, тада мора сваки, који жели, да у јавном животу игра какву улогу, бити шовиниста. Тражи даље, да влада спречи исељавање из Шћепушке и жупанија с оне стране Дунава, поделу румунских црквених добара, која стоје под државним надвором. И најпосле изјављује, да ће се народносно питање решити само онда, кад Угарска буде самостална Усваја Бартин предлог. — После Хермана говорио је још опозиционар Арпад Вељи додирнувши познате одговоре краљеве и народносно питање, но не рече ништа ново ни у једној ни у другој ствари. — У седници од 28. о. м. први је говорио крајњи левичар Нандор Седеркињи о народносној политици Хијеронимијевој. После њега покушао је Апоњијевац Акош Бети да брани адресу своје странке и да докаже, да је жалосно, што Хијероними тврди, да у Угарској има шовинизма. Жалећи, што Чивути још нису призната вероисповест, завршује свој говор. — Стеван Тиса, бранио се у личној ствари, што га у сабору нападају због познате му изјаве у Вел. Варадину о румунском питању. Изјава Ст. Тисе изазвала је буру у саборници, коју је председник тешком муком утишао. Пошто је још Кулман изнео своје наворе о народносној политици, закључио је председник расправу о борошинским краљевим речима. За тим су још говорили у личним стварима министар-председник Векерле, Јулије Хорват и Корнел Абрањи и онда се приступило гласању. При гласању усвојен је предлог одборски, да се преко интерпелације Салајеве и предлога Николе Барте, пређе на дневни ред.

— Реформа изборног закона у Аустрији. 28. о. м. поднела је аустријска влада заступничкој кући сасвим из ненада нацрт о измени изборног закона. Нацрт има два параграфа. Први параграф одређује да ће од сад имати сви они бирачког права, који су га и до сад имали; а параграф други даје бирачко право и свима онима, који су били у рату, осим тога свима ислуженим војним подчасницима и онима, који су изучили народну основну школу За тим ће имати бирачког права сви, који имају какву сталну службу Бирачко право моћи ће онај добити, који докаже, да шест месеци стално живи у изборном месту. Куријална подела, каква је до сад постојала у Аустрији, постојаће и од сад, а исто тако задржаће се и непосредно изборно право у сеоским општинама. — Особито ова последња тачка изазвала је велико незадовољство у либералним круговима.

Церовски се бејаше много променио. На његово пре готово девојачко лице навукла се нека суморност, на челу набрале се боре, образи упали, а јагодице искочиле. То ми све, па још онај плачан глас, даваше повода да мислим, да је тај човек много препатио. И коса је већ почела белити.

Упознах га с мојом женом и децом.

„Лепо, лепо,“ промуца, „ти си се и окућио, а ето видиш, ја остао стари младожења.“

Уснице му задрхташе, а лицем прелете израз унутрашњег бола.

Целе вечери бејаше некако замишљен и туробан; никако несам могао да га доведем до заноса, у коме сам волео тако да га гледам. Шта више, када смо нешто говорили о породичном животу, опазио сам, како му из ока суза канула, ма да се он трудио да је сакрије.

— — — — — — — — — — — —

Другога јутра испратио сам га до железничке станице. Јутро јесенско беше суморно, чинило ти се, као да ће се природа расплакати. Мој пријатељ иђаше поред мене ћутећи и само кад и кад климнуо би, на моје речи главом.

Кад је већ седао у кола, рекох му:

„Та, Милане, шта је то с тобом? Таква те несам запамтио.“

„Ништа, пријатељу, ништа . . . Време ће све излечити . . . можда не ће дуго потрајати.“

„Та мани се таквих мисли, не клони.“

„Ја несам клонуо, али живот је прошао мени као тежак сан, и сам не знам сад за што сам живео.“

Звоно зазвони трећи пут, влак само што се не крене. Он ми стисну снажно руку, бризну у плач и проговори:

„Збогом, пријатељу! Тешко ли се с тобом растајем. Ово је канда последњи пут.“

Железница звижну, а влак одјури.

Питах сам себе:

„Како се тај одушевљени човек могао тако променити?“

Рђа изједе јако гвожђа, а камо ли не би слаба човека!

V.

Неки дан читах у новинама овај допис:

„Село Подгорје . . . марта 188 . . .

Снег је већ одавно окопнио, а жита се показала лепа и бујна и трава по ливадама почиње се дизати, а у заветрини већ и љубичица подигла своју плаветну главицу. Људи већ почињу и детелину сејати.

Јуче смо сахранили месног учитеља Милана Церовскога. Месни свештеник, другови из околине и нешто сељана испратише покојника до хладна гроба. Умрио је у delirumu (умној болести). — Када већ говоримо о покојницима, не можемо, а да не изнесемо на јавност, како је овдашње гробље у највећем нереду, што ни најмање не служи на дику г жупнику, који више води бриге о томе, да у овом котару победи опозицијонар, него о својим пословима. Да, скоро сам заборавио, да вас г. уредниче известим о томе, да су изгледи, да ће ове године бити наше воћке поштеђене од гусеница, јер је канда љута зима уништила гусеничњаке. Ако вам не досађујем, опет ћу вам послати какав извештај о јавним стварима из овога забитнога местанца.“ (Биће нам мило. Ур.)

„Бедни пријатељу,“ удахнух боно, то је дакле тужаљка за тобом, то ли је дакле награда твоме труду, одушевљењу и пожртвовању.

Сиротица.

Страјк угљара у Енглеској.

Београдски „Трговински Гласник“ доноси из пера Чеде Мијатовића овај извештај о страјковању енглеских угљара:

„Страјка угљара узела је такав обрт, да узбуђеност због ње потискује у Енглеској сваки други интерес. И сами значај Гледстонове беседе у Единбургу засењен је штетом, која сналази све гране енглеске индустрије због угљарске страјке. Сва су надања била управљена на конференцију представника угљених мајдана с представницима раденика; али од те конференције не може сад ништа да буде, јер су јуче раденици већином гласова решили, да у преговоре с господарима ступе само на основу томе, да се најамница ни најмање не обара. Господари од мајдана предложили су, да се спор њихов преда изборном суду, па како тај реши. Раденици су и тај предлог одбили.

Господари су штампали једну изјаву, којом износе пред јавно мнење у чему је управо спор: до год. 1888. за 5½ дана рада плаћало се угљарима по 28 шилинага, од те године услед поправке у ценама угљена, господари су мало по мало до године 1891. повисили ту најамницу на 39 шилинага; од те године цена је угљену једнако падала, док најпосле о. год. — услед општег назатка у привреди — није пала тако ниско, да није могућно више плаћати ону најамницу од 39 шил., него највише 32 шил.; а ова је још једнако са 15% виша од оне, која се плаћала до 1888. Раденици, или управо чланови њиховога главног одбора, признају, да су цене угљена јако пале, да су готово онако ниске, какве су биле кад је најамница стојала на 28 шил.; али не пристају, да им се најамница од 39 шил. обара прво за то, што и ова једва достиже да себе и своје издржавају, а друго и за то, што им се чини, да „трошкови око продукције“ одређују цену, и да по томе публика мора да плаћа цену, која је довољна да покрије све трошкове око продукције, па дакле и ону најамницу од 39 шил. И сад су обе стране дошле у један теснац без видљивог и безопасног излаза.

Страјка ће дакле и даље да траје, особито како милосрдни људи купе прилоге за жене и децу страјкаша, и свршиће се или капитулацијом господара од мајдана, или капитулацијом раденика, после неисказане патње, и после растројства свих грана индустрије енглеске. Многе су фабрике већ обуставиле сваки даљи рад, јер немају угљена; готовине израђеноога угљена на мајданима и по стовариштима, све су разграбљене и од јуче је, (то је било 17. септ. — Прим. ур.) чим се сазнало за последњу одлуку раденика, цена скочила од једанпут са 5 шилинга на тону, и сва је прилика, да ће кроз који дан још и на више скочити. Што се свет овдашњи просто препао од погоршања ове кризе, то се даје лако разумети, кад се сетимо, да је после хлеба и крова — угљен најпреча потреба у Енглеској; на њему лежи не само сва индустрија, него и сва домаћа удобност живота. Енглеска трпи од оскудице угљена, а то је готово као да је у њој настала — глад.“

ДОПИСИ.

Беч, 28. септембра (Освећење српске цркве.) Српска православна црква у Бечу биће освећена и троносана сад у недељу, 3. октобра, у очи св. Стевана Штиљановића. Чин тај обавиће митрополит буковински, јер српска црквена општина бечка припада у област његову, по развоју државном; пре тога је непосредно била под митрополитом и патријархом српским. У Видовој улици (Veitgasse), иза велике касарне на Хајмаркту, на Ренвегу, подигоше Србљи Бечлије прилозима, и својим и народним, лепу кућу, најлепшу у поменутој улици. По украсима с лица (с фасаде) местимице златали, познаћеш трагове византијске, а велика врата са улице, и онај крст над њима, казују ти, да је ту дом божји, дом молитве. Изнутра је храм просто, али врло укусно украшен и удешен, баш као што приликује светињи намењеној. У одељењу уз цркву прво је стан свештеников, да ће му можда позавидити многи наш парох и варошки; други су станови за укућане, да се станарином подмирују трошкови општински.

И тако, након, мал-не, три десетине година дођоше Србљи Бечлије до своје цркве рођене у том „царствујућем“ граду, с којим је за два, три пуна века тврђе нег сада скопчана била и судбина народа српског у овим крајевима. Припреме се чине сходне великој и реткој свечаности овој, и ми се надамо, да ће се тој првој слави црквеној српске православне општине у Бечу одазвати честитањем и поздрављем сви пријатељи, и ктитори и приложници светога храма тога. Србљи су злим удесом раздробљени на толико земаља и крајева — ал их ипак заједно држи и скопчава српска им вера православна, помен светога Саве и свих других Срба светаца и угодника божјих.

Нека је овом приликом ради подсећања и знања и ово. Српска православна општина у Бечу утемељена је још у педесетим годинама*) понајвише заузимањем тадашњега чувеног и припознатог лечника др. Завишића, и пристајањем и потпомагањем других знаменитих тамо Србаља: дворским савет. др. Ђорђем Стојаковићем, Ливијем Радивојевићем, Огњеславом Утјешеновићем, Велимиром Барбарићем и т. д. па великим трговцима: Величковићем, Мировићем, Миличевићем, Јосифовићем и др. То живо настојавање, да се општина устроји и црква сагради, постигло је одобрења и похвале и на највишем месту, те кад је после 1859. године Беч разграђен и ударене нове, сад величанствене улице и пијаце: српској цркви намењено је било место достојно, на сред пијаце Рудолфове (по имену престонаследника царевића Рудолфа), крај Дунавца. Не мога се до одређена рока саставити капитал за цркву и дом црквени, какав би на тој пијаци морао се, по плану, саградити — и зато не би од тога ништа.

Него и у овом крају скровитом у улици Видовој: српска црква и дом црквени биће мио и драг сваком Србину Бечлији и сваком Србину, ма откуд тамо дошао и недељом и свецем се десио и затражио цркве своје, службе божје и молитве и утехе души својој српској у том иначе туђем свету. Крај је тај, у ком је црква и кућа, везан још с другим двема, трима светим успоменама српским. Заошијаш-ли десно и пођеш до сто корака, ући ћеш у кнез-Михаилову улицу, коју задњива дивна му палата, а коју поклони кнез Михаило, на разводу, жени својој кнегињи Јулији Хуњадијевој; удариш-ли од цркве опет онуд а на лево, уз поменуту касарну, тамо су тако зване Траунове куће, од којих у једној (на рогљу) живео је много година, па и умрио, славни Вук Стеф. Караџић. Ту је близу и кућа старе српске породице, спахије Маленице; ту је и кућа, где је живио и умрио дворски саветник др. Ђорђе Стојаковић.

Ето, у том крају је Видова улица и у њој српска православна црква, и дом црквени новосаграђени — где ће, како рекосмо, сад у недељу бити освећење и троносање цркве исте, и радост и весеље Србаља Бечлија.

*) Колико дознасмо: Срби су имали у Бечу, у вароши у улици „Три гаврана“ своју црквицу (капелу) храм Ђурђевдан. Добро би учинио, ко би нам што ближе о том знао дописати и јавити. — Ур.

Народна привреда.

Коприва као пића. Коприва је за марву свежа пића и у толико више драгоценија, што се она прва појављује. Она увећава количину и побољшава каквоћу млека код крава и коза, које се њоме хране; осим тога кајмак је изобилнији и слађег укуса. Треба у пролеће сабрати младу коприву и оставити је, да на ваздуху мало увене. Ако се само помеша приближно једна четвртина са три четвртине сена, сламе, није се бојати убода њеног и марва је халапљиво једе. Паметни земљорадници употребљавају ђубре од марве, којом се коприва гаји, јер она особито потпомаже културу. — Птице се брзо угоје, кад се хране зрневљем од коприве; из тог зрневља добија се врло укусан зејтин, који се даје младим матерама, те добијају изобилно млека.

Вести из места и са стране.

Ископавање на Дукљи, које је пре месец дана предузео г. Миру, професор археологије оксфордског универзитета, крунисано је сјајним успехом. Г. Миру је почео ископавање са источне стране простора, који лежи између реке Мораче, реке Зете и потока Ширајлије. И ту су откривени основи велике хришћанске цркве с читавим тлом застртим мозајиком. Овај мозајик је израђен најфиније од разнобојних ситних камичака најукуснијим цртама. Изгледа, као да је цело тло застрто разноврсним најфинијим ћилимима. Близу ове цркве откривени су основи много мање цркве, у којима се види узидано камење, извађено из развалина старијег доба; па опет абсида приграђена касније, у новије доба — тако, да нам та грађевина преставља већ три епохе. Откривено је и капитела и других архитектонских украса, које нас опомињу на византијски стил, но које се не могу сравнити са класичким архитектонским израдама римске василике, што је ту ископана на западној страни пре три године под управом Ровинскога. Али је овде опет лепши мозајик сада откривене цркве од онога, што се био нашао у римској василици. Сада настаје питање, да ли је ова црква из српскога доба, када су ту Срби хришћанство примили? По грађевинским остатцима види се свакако, да је из много новијега доба, него ли што су остатци грађевине класичкога века римске архитектуре, што се ту налазе. Но то ће питање решити стручњаци, у чијим се рукама налазе у целости резултати овог најновијег ископавања. За сада је рад обустављен и г. Миру са својим помоћником занима се још снимањем нацрта откривеног мозајика, као и нацртима целог простора, где леже развалине старе Дукље.

Парница против румунске „Трибуне“. Краљ. курија је одбацила ништовну жалбу осуђених румунских новинара и потврдила пресуду поротног суда у Клужу, по којој је Септимије Албини осуђен на три, Јован Русу на два, Андрија Балтес на један месец, а Дордеа на 14 дана затвора, а исто тако и на глобу од 20.100 форината.

1894. године биће рата — тако претсказује један млетачки лист. А ево на чему оснива ово пророштво. „У округу Азоло, у покрајини Тревизо — тако вели тај лист — били су 1847. год. маневри — 1848. год. био је код нас рат; 1858. г. били су опет у поменутом округу маневри — а 1859. год. био рат; 1865. опет су били маневри у Азоло-у — а 1866. исто тако био рат. Од тога доба није било више у том округу маневра све до ове године. Према томе мора до године за цело бити рата“.

Грохово у опасности. Маршанић начелник села Грохова, код Фијуме, јавио је сенату у Фијуми, да је село у великој опасности усљед набујалог потока Рејине. Варошки, инжињер одмах је отпутовао у село и предузео је нужне мере, али узалуд, јер велик део села одронио се са великом хуком. По свој прилици неће на том остати, јер земља је на многим местима напукла. До сад није страдао ни један човек. Говори се да ће се село раселити.

Босфор осветљен електричном светлошћу. Неки инжињер Грк, који је учио у Америци, израдио је пројект осветлења Цариграда и околице му, све до Сан-Стефена, а тако исто и Босфора, јаком електричном светлошћу. Према том пројекту требало би три електричне станице. Пројекат је израђен до најмање ситнице, а тако је практичан и изведљив, да се у Цариграду скупило друштво капиталиста, које је већ искупило потребну своту за подизање станица и намештање проводника. Управа градска је одмах дала друштву дозволу, и тако да ништа не стоји на путу извађању тога пројекта, то ће се одмах прећи на посао.

Европљани и Мисирци према мртвима. — Европски закони врло строго казне ова неуважавање према покојнима и за раскопавање гробова. У Мисиру гледе на то много снисходљивије; тако је управа мисирска закључила, да све мумије, које су нађене за последње две године у горњем Мисиру, коцком поделе међу париски, лондонски бечки, берлински, петроградски и римски музеј.

Колико је на свету брзојавних линија? Дужина телеграфских линија, по последњим статистичким подацима износи 1,600.000 врста, а дужина жица 3,800.000 врста. Телеграфских станица има 85.000, а брзојава у 1891. године износи 1.752,000.000 или 4,800.000 на дан. (Врста је руска мера за дужину и износи нешто више од 1 километра.)

Ко је био Александар Велики? — Историја је до данас рачунала Александра Великог у Грке, но данас се ево тврди, да он није био Грк него — Арбанас. Као што петроградски „Гражданин“ јавља, држаће тамо један од етнографа Албаније, Харалампије Христо Кочев, предавање у „Славјанском обшчеству“ о Александру Великом те ће прикупљеним доказима да докаже, како је Александар Велики био арбанског порекла.

Кава и — коњи. Немачки природњак Мартен дошао је до врло занимљивог резултата у погледу утецаја каве на здравље коња. Пробали су на једном кљусету, које је било кожа и кост, и једва га госа продао за 30 форината. Тога коња је купио Мартен, па га одах стане лечити кавом. А давао је коњу у повећим порцијама, то чисту, то помешану са медом. И-гле чуда! — коњ се поче снажити и дебљати и за неколико недеља тако се поправио, да га је газда препродао за неких више од 600 форината. После су тако многи коњи излечени. —

Поплава у Кинеској. — Из Хонг-Конга јављају, да је цела велика покрајина Чинг-Су покривена водом. Више од 700 душа се подавило У Кинеској није нико запамтио овако страшне поплаве.

Исправак. У вести под натписом „Срби на бечком педагогијуму,“ у прошлом броју, изостала је при крају, код речи гимназија — **девојачка** гимназија.

Трговина.

Нови Сад, 30. септембра. Пшеница прве каквоће 7 ф. 10 н. Пшеница средња 6 ф. 80 н. Пшеница лакша роба 6 ф. 50 н. Наполица 6 ф. — н. Јечам 5 ф. 20 н. Зоб 6 ф. 30 н. Кукурув 5 ф 20 н. Маст 50 ф. Сланина сува 50 ф, дебела паљена 52 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки . 37—38 н.
„ средњи . . . 36— н.
„ лаки . . . . 34— н.
Све од 1 килограма.
Теоци . 10—20 ф. по комаду.
Јагњци . 5—10 ф. по пару.
Овци . . 8—16 ф. „

*

Беч, 10. октобра. п. р. (Ориг. извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Г. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 11278 ком. а дошло је 2732 ком. млађе врсте и 8362 комада угојених мађарског соја. Свега 11094 комада дотерано.

Трговина код већег догона слабија.

Продавало се:

Прима роба 37—37½—38 нов.
Средња „ 34—35 н.
Сремска „ 35—35½ н.
Назимад „ 36—40—44 н.

Ово су цене од килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

Цена је сланини 47 ф.
„ „ масти . 52 ф. Све од 100 кгр.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи

од 29. септембра.

Дукати — — — — — —	6 ф. — н.
Наполеондори (20 франака) —	10 ф. 03 н.
Угарска златна рента — — —	115 ф. 90 н.
Аустријска златна рента — —	118 ф. 75 н.
Угарска крунска рента — —	93 ф. 55 н.
Аустријска крунска рента — —	— ф. — н.
Немачке држ. марке (од 100 мар.)	62 ф. 20 н.

Новије вести.

Оптужени министри у Србији. Уторак је био последњи рок, докле су оптужени либерални министри могли предати своју обрану. Сви су предали своју обрану осим Кундовића и ових дана ће се одредити дан главне јавне расправе.

Младочеси у бечком сабору. У седници аустријског сабора од 27. септ. поднео је Младочех Херолд и другови хитан предлог, у ком се позива влада, да повуче своју наредбу у погледу изузетног стања у Прагу и околини му. Председник изјави, да је за решавање каквог хитног предлога потребно две трећине гласова, а тога нема, те предлог одбацује.

Опште право гласања ће да траже и раденици у Грацу. Збор ће им бити сад у недељу.

Руски језик у француским школама. Из Париза јављају, да ће се идуће школске године руски језик увести по провинцијалним средњим школама као обвезан предмет, а по свој прилици да ће се и по универзитетима завести, но само као ванредан предмет.

Грчки сабор. Влада је објавила, да ће посланике сазвати за 27. октобар.

Земљотрес у Загребу. У среду из јутра осетили су у Загребу јак земљотрес, који је више секунада трајао, али није никакве штете нанео.

Устанак у Бразилији. По најновијим вестима је адмирал Мело у одсудној битци победио чете бразилијанске владе и Пејхото је спреман сваког тренутка да бежи.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Српска књижара Браће М. Поповића у Н. Саду код „св. Саве“.

Сад је баш изашла из штампе

ВЕЛИКА СРПСКА НАРОДНА

ЛИРА

са 1600 и више песама

ДРУГО ПОПУЊЕНО ИЗДАЊЕ

штампано у 10.000 примерака

Пре четири године изашло је прво издање ове наше велике лире, а сада ево приредисмо и друго попуњено издање јер од првога све је распродано.

Угледно ово издање велике лире која је украшена са **21 сликом наших првих песника,** треба да се нађе у свакој српској кући, а томе се надамо у толико пре. што је прво издање тако великог одзива нашло.

Цена је великој српској народној лири:

у меком повезу	1·25
у тврдом црвеном повезу . . .	1·50
„ „ са златним шарама . .	1·80
„ „ „ „ и обрезом .	2·25

Ми се надамо што многобројнијим наручбинама, које ћемо брзо и тачно обавити. — Ко нам новац у напред пошаље, томе ћемо књигу о нашем трошку доставити.

Нови Сад, јуна 1893.

С поштовањем

6—10 **Браћа М. Поповићи.**

Намера ми је, да штампам књижицу са насловом:

„Две исповести.“

Предмет јој је наш црквено-просветни живот, а садржина: **истинита преписка између једног сеоског свештеника и српског патријарха.**

Оволико за сад. Остало ће казати сама књижица ако угледа света, што зависи од претплате. Претплатна цена је 30 новч. Рок последњи Никољ-дан о. г. Браћа ми свештеници и гг. народни учитељи могу највише допринети. Хоће ли хтети, идемо да видимо.

У Старом Бечеју, крајем септембра 1893.

Јован Борота с. р.
прота старо-бечејски.

ОГЛАСИ.

ОБЈАВА.

Од стране управног одбора за заједничко руковање ритских земаља општина у тителском и жабаљском срезу овим се до општег знања ставља, да ће се за време од дана закупа 1893. до 15. августа односно до 15. октобра 1894. год. по новом календару за готов новац под закуп издавати следеће ритске земље; као:

1500 јутара ораће земље у чурушком риту I. заливу;

1050 јутара ораће земље у надаљском и госпођиначком риту I. залив.

Дражба исти земаља држаће се на лицу места свагда у 8 сати пре подне; и то:

4. (16.) октобра 1893. у I. заливу чурушком риту;
11. (23) октобра 1893. у I. заливу надаљском и госпођиначком риту.

П. Т. закупници позивају се у одређено време на лице места.

Местне власти умољавају се да ову објаву међу својим становништвом обнародују.

У Тителу 4. октобра 1893.

ПИКОВИЦ,
3—3 председник.

НОВАЦА У ЗАЈАМ.

На куће и земљу на амортивацију од 6 до 40 година са 4¾% камате и ¾% капитала **свега годишње одплате 5½%** набавља и даје из бечке банке по врло угодним условима долу потписани обавештаја лично или писмено даје бесплатно.

С поштовањем

В. СТЕФАНОВИЋ
у Новом Саду, у сопственој кући,
2—5 златна греда бр. 7.

НА ЗНАЊЕ.

Част ми је поштованој публици у месту и околини јавити, да сам у ћурчинској улици у кући г. Фајта отворио стовариште разних камења

ЗА НАДГРОБНЕ ПЛОЧЕ.

Као стручњак у том послу, сортирао сам радњу сваковрсним мрамором, лабрадором и антезитом, као са т. зв. **Syemit**-шведским гранитом у свима бојама.

Ако коју ванредну врсту или комад камена не бих имао на стовариште, набавићу исто наручиоцу по цртежу и по умерену цену.

Примам све

разноврсне каменорезачке послове

и обављам их најсолидније.

С поштовањем

1—3 **ЈОЦА ТУКАНИЋ.**

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

Ј. МИХАЈЛОВИЋА

У ХРТКОВЦИ (СРЕМ)

потребује једног помоћника. Мануфактуристе имају првенство. 1—3

ШПИЦЕРАЈСКА, МАНУФАКТУРНА И КРАТКЕ РОБЕ ТРГОВИНА

КОСТЕ ДЕВИЋА

ПРЕЋЕ СТЕВАНА МИЛОВАНОВИЋА
У ТУРСКОЈ КАЊИЖИ

потребује једног способног помоћника детајлисту, који добро мађарски и српски говори. Ступање одмах. 1—3

ЗА МОЈУ МАНУФАКТУРНУ ТРГОВИНУ потребујем два од старијих спомоћника. Изискује се да су добри продавци. Ступање одма. Препорука писмено или лично уважиће се.

Стеван Војновић,
3—3 Јарковац.

ПРОДАЈЕ СЕ

1 батар, 4 пара коњских хамона, више ћебета за коње, ротиренд-пумпа (шмрк за претакање сваке течности) са целим прибором, више славина од месинга, 3 гвоздена шпархерта и 2 гвоздена врата по најумеренијој цени, **у кући г. Недељковића на пијаци бр. 3.** 2—3

Мојим поштованим муштеријама у месту и на страни учтиво јављам, да поред тога, што сам трговину своју у **помодној роби, свили, плишу и штофу за женске хаљине знатно повећао,** увео сам још и потпуне

ОПРЕМЕ ЗА НЕВЕСТЕ.

Рубље је од изврсног платна, а цене су врло умерене. Даље сам увео **ВЕНАЦА и ШЛАЈЕРА** за младе, као и **мушког рубља,** те исте препоручујем удавачама за дарове; а пошто ја мушко рубље као споредан артикл држим, то продајем исти по фабричним ценама. Уједно сам увео и **чоје, плиша и рипса** за батаре, а такођер и сав разноврсни многобројни прибор за исте. Трговина је тако сортирана, да у свему што је на стовариште имадем од **најјефтиније до најфиније цене** и смело се радња моја са сваком радњом наше престонице такмачити може. Ванредан је избор у разним **штофовима за свештеничке хаљине, завесама, креветним застирачима и тепиху.** Нарочито пажњу обраћам на моје **ПЛАТНО.**

С одличним поштовањем

ДАВИД ЋУРЧИЋ,

КОД „ЗЛАТНЕ РУЖЕ“ У СОПСТВЕНОЈ КУЋИ
НОВИ САД.
1—10

НИКОЛА ПЕТРОВИЋ

дрогуиста (лекарних биља и производа)

„КОД ЦВЕТНЕ КОРПЕ“

У БУДИМПЕШТИ
Bécsi utcza 2. „Budapest“ szálloda.

Поштованој публици препоручује сопствено стовариште сопствених производа, тако исто иноземних шпецијалитета лекарије, различитих бојадиса за косу, мириса (парфима), зејтина, помада, пудера, сапуна, **руског теја, француског и мађарског коњака, кућевних биља, а особито за децу храњивих продуката, све у најбољој каквоћи.**

За чист квалитет гарантује се.

Поштанске наручбине се најтачније с најумеренијом ценом обављају. 4—4

За многобројну посету и наручбину молим.

КОНАЧНА РАСПРОДАЈА ТРГОВИНЕ

КОД „ПИСМА“ У НОВОМ САДУ.

Са јако ниским ценама, прилика је, да за јесен — зимску сезону — сваки **много робе за мало новаца набави;** удавачама препоручује се осим разноврсне робе, која се у тој трговини још налази, особито кошуља за дарове у свакој изради. 2—3

ЗА ИЗДАВАЊЕ

један дућан, две собе, кујна, комора за дрва, таван, и башта од 1. новембра ове год. На захтевање може се од дућана и соба правити. За ближе услове ваља се упитати код власнице куће

А. КЕРЧЕВИЋ
1—1 темерински сокак, „златан голуб“.

ПОЗИВ.

Част нам је п. т. публици објавити, да се код сремско-карловачке задруге за међусобно помагање и штедњу у Ср. Карловцима отвара

НОВО КОЛО ЧЕСТИЦА.

Уписивање почиње од 1. новембра о. г., а уплата 1. јануара 1894. по нов. кал.

Ближа извешћа даје писарница задружна.

У Ср. Карловцима 4. окт. 1893.

ЗА СРЕМСКО-КАРЛОВАЧКУ ЗАДРУГУ
за међусобно помагање и штедњу
У СР. КАРЛОВЦИМА
Шандор Димитријевић-Чакић
3—3 управитељ.

НОВЕ

ТОРОЊСКЕ САТОВЕ

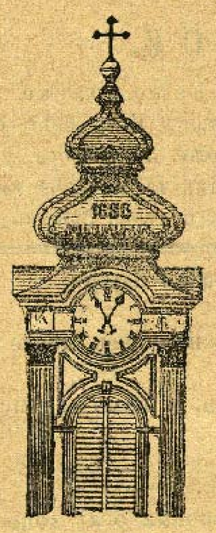

ИЗРАЂУЈЕ

ЗА ЦРКВЕ, МАГИСТРАТЕ и СВЕ ЈАВНЕ ЗГРАДЕ

ПО НАЈНОВИЈОЈ КОНСТРУКЦИЈИ

са челичним једенима (Drahtseil)

и кратком шеталицом (Stiftengang)

ПО УМЕРЕНОЈ ЦЕНИ.

ПРИМА СТАРЕ НА ОПРАВКУ ПОД ГАРАНЦИЈОМ.

Ценовнике шаљем бесплатно.

ТВОРНИЦА ВЕЛИКИХ САТОВА

ЂОРЂА ПАНТЕЛИЋА

У ЗЕМУНУ. 1—6

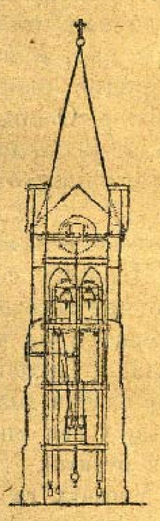

Потписаном је част овим п. н. општинство града Митровице и околице најучтивије јавити, да је чувену гостионицу

„КОД ЗЛАТНОГ ЈЕЛЕНА“

СВОЈИНУ г. Ф. ЕНГЕЛХАРТА

узео у своје руке и да ће је 1. новембра т. г. отворити. — Ова гостионица је на ново и најелегантније, са свима угодностима уређена, а потписани ће се старати, да п. н. општинство послужи свагда и у свако доба **најбољим пивом, вином и јестивом,** а и послуга да буде најсолиднија.

Абоненти на ручак и вечеру примају се и у кући и ван куће.

Собе за странце и кола биће у свако доба и код доласка сваког влака и пароброда.

Молећи за многобројну посету, потписујем се с одличним поштовањем

Карл Ритингер,
1—3 хотелијер.

Власник: Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.